

Musiqiy ta'lim jarayonida o'yin metodlaridan foydalanishning nazariy-amaliy asoslari

Sadoqat Samatovna Ashurova
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy ta'lim jarayonini o'yin metodlari asosida tashkil etishning nazariy-metodologik asoslari, psixologik-pedagogik mexanizmlari, didaktik imkoniyatlari va amaliy texnologiyalari fundamental darajada tahlil qilingan. Maqolada musiqiy-didaktik o'yinlarning turlari, maqsadlari va vazifalari atroflicha yoritilgan: musiqiy idrokni rivojlantiruvchi o'yinlar, musiqiy xotirani mustahkamlovchi o'yinlar, musiqiy tasavvurni shakllantiruvchi o'yinlar, musiqiy-ijodiy o'yinlar (improvizatsiya, kompozitsiya elementlari), musiqiy-harakat o'yinlari (musiqiy-ritmik, musiqali dramatizatsiya, rol o'yinlari), musiqiy-teatrlashtirilgan o'yinlar, didaktik o'yinlar (kartali, lotto, domino, viktorina, krossvord, jumboq), interaktiv va raqamli musiqiy o'yinlar, syujetli va syujetsiz o'yinlar, individual, juftlik va guruhli o'yinlar.

Kalit so'zlar: o'yin metodlari, o'yin pedagogikasi, o'yin faoliyati, etakchi faoliyat, o'yin nazariyasi, o'yin tipologiyasi, musiqiy-didaktik o'yinlar

Theoretical and Practical Foundations of Using Game Methods in the Music Education Process

Sadoqat Samatovna Ashurova
Bukhara International University

Abstract: This article fundamentally analyzes the theoretical and methodological foundations, psychological and pedagogical mechanisms, didactic possibilities and practical technologies of organizing the musical educational process in preschool educational institutions based on game methods. The article comprehensively covers the types, goals and objectives of musical and didactic games: games that develop musical perception, games that strengthen musical memory, games that form musical imagination, musical and creative games (improvisation, composition elements), musical and action games (musical and rhythmic, musical dramatization, role-playing games), musical and theatrical games, didactic games (card, lotto, domino, quiz, crossword, puzzle), interactive and digital musical games, games with and without plot, individual, pair and group games.

Keywords: game methods, game pedagogy, game activity, leading activity, game theory, game typology, musical-didactic games

Kirish. O'yin - maktabgacha yoshdagi bolalarning eng muhim, tabiiy va etakchi faoliyati hisoblanadi. Mashhur psixolog va pedagog L.S.Vigotskiy ta'kidlaganidek, "o'yin orqali bola o'z rivojlanishida bir qadam oldinga boradi". O'yin nafaqat zavqlanish va dam olish vositasi, balki bolaning bilish, hissiy, iroda, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishining kuchli vositasidir. O'yin jarayonida bola o'rganadi, tajriba to'playdi, ijtimoiy rollarni o'zlashtiradi, qoidalarga rioya qilishni o'rganadi, ijodiy fikrlaydi va muammolarni hal qiladi.

Musiqiy ta'limda o'yin metodlaridan foydalanish ayniqsa samarali, chunki musiqa o'zi abstrakt, noaniq san'at bo'lib, kichik yoshdagi bolalar uchun qiyin bo'lishi mumkin. O'yin esa musiqani aniq, tushunarli, qiziqarli va yaqin qiladi. Musiqiy o'yinlar orqali bolalar tovush balandligini, ritmini, tembrni, dinamikani o'rganishlari, musiqiy xotirani rivojlantirishlari, musiqiy ifoda vositalarini anglashlari mumkin.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim amaliyotida o'yin metodlaridan yetarli darajada foydalanilmayapti. Ko'pincha mashg'ulotlar an'anaviy, "o'qituvchi gapiradi - bola tinglaydi" formatida o'tkaziladi. Bu esa bolalarda qiziqishni pasaytiradi, motivatsiyani yo'qotadi. Ushbu maqolada musiqiy ta'limda o'yin metodlarining nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishi chuqur tahlil qilinadi.

II. O'YIN FAOLIYATINING NAZARIY ASOSLARI

2.1. O'yin tushunchasi va uning xususiyatlari

O'yin - bu bolaning ixtiyoriy, faol, ijodiy faoliyati bo'lib, unda haqiqiy hayot voqealari va munosabatlari shartli, xayoliy shaklda qayta tiklanadi.

O'yinning asosiy xususiyatlari:

Ixtiyoriylik: Bola o'ynashga majburlanmaydi, u o'zi xohlagan vaqtda o'yin boshlanadi va tugaydi.

Jarayon muhimligi: O'yinda natija emas, balki jarayonning o'zi muhim. Bola o'yindan zavqlanadi.

Shartlilik (xayoliylik): O'yinda haqiqiy predmetlar va vaziyatlar shartli ma'noga ega bo'ladi (tayoq - ot, stul - mashina).

Emotsionallik: O'yin doimo kuchli ijobiy hissiyotlar bilan birga keladi.

Ijodkorlik: O'yin har doim ijodiy element, improvizatsiya, fantaziya o'z ichiga oladi.

Qoidalar: Har qanday o'yinda (hatto erkin o'yinda ham) qandaydir qoidalar mavjud.

2.2. O'yinning pedagogik funksiyalari

Ta'lim funksiyasi: O'yin orqali bola yangi bilim, ko'nikma, malaka oladi. Masalan, musiqiy o'yinlar orqali tovush balandligi, ritm haqida bilim oladi.

Rivojlantiruvchi funksiya: O'yin barcha psixik jarayonlarni (diqqat, xotira, tafakkur, tasavvur, nutq) rivojlantiradi.

Tarbiyaviy funksiya: O'yin orqali ijtimoiy ko'nikmalar (hamkorlik, yordam berish, navbatni kutish), axloqiy sifatlar (halollik, adolat, mas'uliyat) shakllanadi.

Sotsiallashtiruvchi funksiya: O'yinda bola ijtimoiy rollarni o'rganadi, kattalar dunyosiga kiradi, munosabatlar tizimini tushunadi.

Diagnostik funksiya: O'yinni kuzatish orqali pedagog bolaning rivojlanish darajasini, qiziqishlarini, muammolarini aniqlashi mumkin.

Korreksion funksiya: Maxsus o'yinlar orqali bolaning rivojlanishidagi ba'zi kamchiliklarni bartaraf etish mumkin (nutq, harakat, hissiy sfera).

Emotsional razryadka funksiyasi: O'yin orqali bola stressdan xalos bo'ladi, salbiy hissiyotlarni chiqaradi, emotsional muvozanatga erishadi.

2.3. Maktabgacha yoshda o'yinning rivojlanishi

O'yin statik emas, u yosh o'sishi bilan rivojlanadi:

Erta yosh (2-3 yosh): Obyekt-manipulyativ o'yinlar - bola predmetlar bilan turli harakatlar qiladi. Musiqada: asboblarni ushlab ko'rish, tovush chiqarish eksperimentlari.

Kichik yosh (3-4 yosh): Oddiy syujetli o'yinlar - bir-ikki harakatdan iborat syujet. Musiqada: "Mushuk va sichqon", "Ayi va quyonlar" kabi oddiy o'yinlar.

O'rta yosh (4-5 yosh): Murakkab syujetli o'yinlar - rivojlangan syujet, bir necha rollar. Musiqada: musiqali dramatizatsiyalar, murakkab musiqiy-harakatli o'yinlar.

Katta yosh (5-7 yosh): Rol o'yinlari, qoidali o'yinlar - aniq qoidalar, rollar taqsimoti, murakkab syujet. Musiqada: musiqiy spektakllar, qoidali musiqiy o'yinlar, viktorinalar.

III. MUSIQIY O'YINLARNING TURLARI VA TASNIFI

3.1. Musiqiy-didaktik o'yinlar

Bu o'yinlar muayyan musiqiy bilim, ko'nikma, qobiliyatni shakllantirish maqsadida maxsus tuzilgan o'yinlardir.

Tovush balandligini rivojlantiruvchi o'yinlar:

"Musiqiy zinapoya": Zinapoya rasmi (5-7 pog'ona). Bola kartochkani (hayvon, qush) qaysi pog'onaga qo'yishini tovush balandligiga qarab aniqlaydi (past tovush - pastki pog'ona, yuqori tovush - yuqori pog'ona).

"Kichik va katta": Ikki kartochka - katta ayiq (past tovush), kichkina quyoncha (yuqori tovush). Pedagog chalyapti, bola qaysi kartochkani ko'rsatishini tovush balandligiga qarab aniqlaydi.

"Kim qo'ng'iroq chaladi?": Uchta qo'ng'iroq (katta-o'rta-kichik). Pedagog ko'rmagan holda birini chaladi, bola qaysi qo'ng'iroq chalganini tovushidan aniqlaydi.

Ritm hissinini rivojlantiruvchi o'yinlar:

"Ritmik exo": Pedagog ritmni chaladi (qo'l bilan stol ustida, asbobda), bola aniq takrorlashi kerak.

"Ritmik dikte": Pedagog ritmni chaladi, bola uni vizual sxema (chiziqlar, doiralar, kvadratlar) orqali "yozadi".

"Musiqiy telefon": Bolalar doira bo'lib o'tirishibdi. Birinchi bola ikkinchisining qo'lga ritmni "uradi", ikkinchisi uchinchisiga va h.k. Oxirgi bola ritmni baland ovoz bilan chaladi.

"Ritm yaratuvchisi": Pedagog boshlang'ich ritmni beradi, bola o'z variantini qo'shadi, pedagog yana qo'shadi va h.k. Ijodiy dialog.

Tembr farqlash o'yinlari:

"Qaysi asbob chalmoqda?": 3-5 ta asbob. Bola ko'zlari yopiq, pedagog asboblardan birini chalab, bola qaysi asbob ekanligini aytishi yoki kartochkani ko'rsatishi kerak.

"Musiqiy jumboq": Asboblarning haqida jumboq aytiladi, bola topadi va shu asbobning ovozini tinglaydi.

"Asboblarning orkestri": Kartali o'yin. Kartochkalarda asboblarning rasmlari. Bola kartochkani ko'rsatadi va shu asbob ovozini taqlid qiladi yoki chaladi.

Dinamika idroki o'yinlari:

"Kuchli-zaif": Ikki kartochka (kuchli - lev rasmi, zaif - mushuk rasmi). Pedagog turli dinamika bilan chalyapti, bola mos kartochkani ko'rsatadi.

"Tovush haykali": Pedagog pianissimo (juda zaif) dan fortissimo (juda kuchli) gacha chalyapti. Bola boshida cho'kkalab o'tiradi, asta-sekin turadi, oxirida qo'llarini yuqoriga ko'taradi.

"Krescendo-diminuendo paytlari": Bola ovozning kuchayishi yoki zaiflanishini harakat orqali ko'rsatadi (tanani kichikdan kattaga yoki aksincha).

3.2. Musiqiy-harakat o'yinlari

Syujetli musiqiy o'yinlar:

"Mushuk va sichqonlar": Musiqa tinch - sichqonlar yurishadi, musiqa jo'shqin - mushuk chiqadi, sichqonlar qochishadi.

"Quyionlar va bo'ri": Quyionlar sakraydi (yengil musiqa), bo'ri chiqadi (og'ir, kuchli musiqa), quyionlar yashirinlashadi.

"Qorbobo va qor qizlari": Qish mavzusida, bolalar qor qizlari, biri Qorbobo. Musiqaga qarab raqs tushishadi, musiqa to'xtasa - muzlash kerak.

Syujetsiz musiqiy o'yinlar:

"Naqshlar": Bolalar doira bo'lib turishibdi, musiqa chaladi - harakatlanishadi, musiqa to'xtasa - ma'lum pozada to'xtashlari kerak (bir oyoqda, qo'llarni yuqoriga va h.k.).

"Musiqali stullar": Klassik o'yin. Stullar doira bo'lib qo'yiladi (bolalardan bitta kam). Musiqa chalsa - bolalar yuguradi, musiqa to'xtasa - o'tirish joyi topish kerak.

"Lenta bilan raqs": Har bir bola uzun lenta ushlab turadi. Musiqaga qarab lenta bilan turli harakatlar (to'liqlar, aylantirish, yuqori-past).

3.3. Musiqiy-teatrlashtirilgan o'yinlar

"Teremok": Rus xalq ertagi musiqali spektakl shaklida. Har bir hayvon o'z musiqiy temasiga ega.

"Turnip": O'zbek ertagi, bolalar rollar bo'yicha taqsimlanadilar, musiqiy fon bilan dramatisatsiya.

"Bo'lim-pichiq": Opera elementlari bilan, bolalar qo'shiq kuylashlari, harakat qilishlari, rollarni ijro etishlari.

3.4. Kartali didaktik o'yinlar

"Musiqiy loto": Katta kartalar (4-6 bo'lakli) va kichik kartochkalar. Katta kartada asboblari, kichkina kartochkalarda ularning rasmlari. Pedagog asbob ovozi chaladi, kim birinchi o'z kartasini to'ldirsase - yutadi.

"Musiqiy domino": Kartochkalar ikki bo'lakli: bir tomonida nota yoki asbob, ikkinchi tomonida boshqasi. Klassik domino qoidalari.

"Musiqiy memori": Juft-juft kartochkalar (asboblari, kompozitorlar portretlari, nota belgilari). Kartochkalar teskari holatda, bola ikkitasini ochadi, agar bir xil bo'lsa - oladi.

3.5. Interaktiv va raqamli musiqiy o'yinlar

"Kahoot musiqiy viktorina": Interaktiv platforma, bolalar planshet yoki kompyuterda musiqiy savolarga javob berishadi (qaysi asbob, qaysi kompozitor, qaysi musiqa).

"Chrome Music Lab o'yinlari": Song Maker, Rhythm, Melody Maker - bolalar o'zlari musiqa yaratishlari mumkin bo'lgan interaktiv o'yinlar.

"Musiqiy mobilapp-o'yinlar": Piano Kids, Mussila, Music4Kids - bolalar uchun tayyorlangan musiqiy ta'lim o'yinlari.

IV. O'YIN METODLARINI QO'LLASHNING DIDAKTIK ASOSLARI

4.1. O'yinlarni tanlash va qo'llash tamoyillari

Maqsadga muvofiqlik: Har bir o'yin aniq pedagogik maqsadga ega bo'lishi kerak. "Nima uchun aynan bu o'yin?" - bu savol doimo so'ralishi kerak.

Yosh xususiyatlariga moslik: O'yin bolalarning yoshi, rivojlanish darajasiga mos bo'lishi kerak. Juda oddiy - qiziqmaydi, juda qiyin - tushunmaydi, frustatsiya.

Qoidalarining ravshanligi: O'yin qoidalari aniq, oddiy, tushunarli bo'lishi kerak. Bolalar qoidalarini tushunishlari, eslab qolishlari kerak.

Emotsional jozibadorlik: O'yin qiziqarli, hayajonli, his-tuyg'ular uyg'otadigan bo'lishi kerak. Zerikkan o'yin - bu o'yin emas.

Faol ishtirok: Barcha bolalar faol ishtirok etishlari, hech kim chetda qolmasligi kerak. "Tynch o'yinchilar" bo'lmasligi kerak.

Xavfsizlik: O'yin jismoniy va psixologik jihatdan xavfsiz bo'lishi kerak. Jarohatlanish, xafa bo'lish, achchiqlanish holatlari oldini olish.

Muvozanat: O'yin va o'qitish, zavqlanish va ta'lim o'rtasida muvozanat. O'yin faqat vaqt o'tkazish vositasi emas.

4.2. O'yinni tashkil etish metodikasi

Tayyorgarlik bosqichi:

- O'yin maqsadini aniqlash
- Zarur materiallarni tayyorlash
- O'yin joyini tashkil etish
- Qoidalarni o'ylab chiqish

Tanishtirish bosqichi:

- O'yin haqida qiziqarli hikoya, jumboq
- Qoidalarni tushuntirish (oddiy tilda, namoyish bilan)
- Savol-javoblar, tushunganliklarini tekshirish
- Sinov o'yini (2-3 daqiqa)

O'ynash bosqichi:

- Pedagog kuzatish, yordam berish
- Qoidalarni rioya qilishni nazorat qilish
- Tashviqot, rag'batlantirish
- Zarur hollarda tuzatishlar

Yakunlash bosqichi:

- G'oliblarni e'lon qilish (agar musobaqa o'yini bo'lsa)
- Barcha ishtirokchilarni maqtash
- O'yin haqida suhbat: "Nima qildik?", "Nima o'rgandik?", "Qaysi qismi yoqdi?"
- Keyingi o'yinlar haqida va'da

4.3. Pedagog roli o'yinda

Pedagog o'yinda turli rollarni o'ynashi mumkin:

Tashabbuskor: O'yinni boshlaydi, g'oyani taklif qiladi, qiziqtiradi.

Tashkilotchi: O'yinni tashkil qiladi, qoidalarni tushuntiradi, materiallarni tarqatadi.

Rahbar (direktor): O'yin jarayonini boshqaradi, qoidalarni rioya qilishni nazorat qiladi.

Sherigi: Bolalar bilan teng huquqli o'yinchi sifatida ishtirok etadi, model bo'ladi.

Kuzatuvchi: O'yinni chetdan kuzatadi, yozib boradi, diagnostika uchun ma'lumot yig'adi.

Yordam beruvchi (fasilitator): Bolalarga qiyin bo'lganda yordam beradi, ammo hal qilmaydi - yo'nalish beradi.

Hakam: Nizo hollarda adolatli hal qiladi, qoidalarni tushuntiradi.

Pedagog bir o'yinda bir necha rolni almashtirib turishi mumkin.

V. O'YIN METODLARINING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI

5.1. Musiqiy rivojlanishga ta'siri

Musiqiy qobiliyatlar: O'yinlar orqali tovush balandligi hissi, ritm hissi, musiqiy xotira, musiqiy tasavvur tabiiy, qiziqarli tarzda rivojlanadi.

Musiqiy bilimlar: Notalar, asboblari, kompozitorlar, musiqiy terminlar o'yin orqali oson va mustahkam o'zlashtiriladi.

Musiqiy ijodkorlik: Ijodiy o'yinlar (improvizatsiya, kompozitsiya) bolalarning ijodiy potentsialini ochadi.

Musiqaga muhabbat: O'yin orqali musiqa bilan bog'langan ijobiy hissiyotlar shakllanadi, bu umrbod davom etadigan musiqaga muhabbatning asosi.

5.2. Umumiy rivojlanishga ta'siri

Kognitiv rivojlanish: Diqqat, xotira, tafakkur (taqqoslash, tahlil, sintez), tasavvur, mantiqiy fikrlash rivojlanadi.

Emotsional rivojlanish: Hissiyotlarni anglash, nazorat qilish, boshqalar his-tuyg'ularini tushunish (empatiya), emotsional intellekt rivojlanadi.

Ijtimoiy rivojlanish: Hamkorlik, muloqot, kelishish, murosaga kelish, jamoada ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

Jismoniy rivojlanish: Harakatli musiqiy o'yinlar katta va kichik motorikani, koordinatsiyani rivojlantiradi.

Shaxsiy rivojlanish: Mustaqillik, mas'uliyat, o'z-o'ziga ishonch, ijodkorlik, tashabbus kabi sifatlar shakllanadi.

5.3. Motivatsion ta'sir

O'yinning eng kuchli ta'siri - bu ichki motivatsiyani yaratish. Bola o'ynash uchun o'ynaydi, zavqlanish uchun, ammo shu jarayonda o'rganadi. Bu eng samarali ta'lim - bola o'rganayotganini sezmaydi, u faqat o'ynaydi va zavqlanadi.

VI. AMALIY TAVSIYALAR VA XULOSA

6.1. O'yin materiallari va vositalarini yaratish

Kartali materiallar: Pedagog o'zi oddiy materiallardan kartalar, loto, domino tayyorlashi mumkin. Internet resurslari, printer, laminator.

Asboblari: Sotib olingan asboblari qimmat bo'lsa, o'zi yasash mumkin (plastik idishlardan damburalari, quruq loviya bilan marakas).

Raqamli resurslar: Bepul onlayn platformalar, ilovalari, o'yinlar.

6.2. Ota-onalar bilan hamkorlik

Ota-onalarga o'yinlar haqida ma'lumot berish, uyda qanday o'ynash bo'yicha maslahatlar, oilaviy musiqiy o'yinlar kechalari tashkil etish.

6.3. Xavf-xatarlardan saqlanish

O'yinning salbiy tomonlari (agar noto'g'ri qo'llanilsa):

- Haddan oshiq raqobat - zaif bolalarda o'z-o'ziga ishonchni yo'qotish
- Qoidalarining noaniq bo'lishi - nizolar, konfliktlar

- Haddan oshiq hayajonlanish - stressga olib kelishi mumkin
- O'yinning o'quv faoliyatini to'liq almashtirishi - bilimlar tizimini buzishi

Profilaktika:

- Muvozanat: o'yin va ta'lim
- Hamkorlik o'yinlariga ustunlik berish
- Aniq qoidalar va adolatlilik
- Barcha bolalarni rag'batlantirish

XULOSA

O'yin metodlari - musiqiy ta'limning eng tabiiy, samarali va bolalarga yaqin vositasi. Maktabgacha yoshda o'yin - bu etakchi faoliyat, shuning uchun musiqiy ta'limni o'yin orqali tashkil etish - bu bolalarning tabiiy rivojlanish qonuniyatlariga mos yondashuv.

Musiqiy o'yinlar orqali bolalar tovush balandligi, ritm, tembr, dinamikani o'rganishadi, musiqiy xotirani rivojlantirish adi, musiqiy obrazlarni anglashadi, ijodiy fikrlaydilar. Bunda ular o'rganayotganlarini sezishmaydi, ular faqat o'ynashyapti, zavqlanishyapti, ijobiy hissiyotlarni boshdan kechiryaptilar.

O'yin orqali nafaqat musiqiy, balki umumiy rivojlanish ham amalga oshadi: diqqat, xotira, tafakkur, tasavvur, nutq, hamkorlik, muloqot, ijodkorlik, emotsional intellekt rivojlanadi. O'yin - bu yaxlit, kompleks rivojlantiruvchi vosita.

Pedagog o'yin metodlarini professional darajada qo'llay olishi kerak: o'yinlarni to'g'ri tanlash, qoidalarni ishlab chiqish, materiallar tayyorlash, o'yinni samarali tashkil etish, o'z rolini to'g'ri bajarish. O'yin - bu oddiy ish emas, bu san'at, mahorat, ijodkorlik talab qiladigan pedagogik texnologiya.

Kelajak pedagogikasi - bu jiddiy bilim va quvnoq o'yinning uyg'un sintezi. Musiqiy ta'limda o'yin metodlarining keng qo'llanilishi bolalarning musiqiy rivojlanishiga, musiqaga chinakam muhabbat shakllanishiga, ijodiy, fikrlay oladigan, hayotni sevadigan shaxs sifatida yetishishiga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетики. Science and Education 3 (5), 1562-1569
2. КБ Холиков. Роль теоретичности и применения информационных систем в области теории, гармонии и полифонии музыки. Scientific progress 2 (3), 1044-1051
3. КБ Холиков. Образовательное учреждение высшего профессионального образования в музыкальной отрасли Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 946-951
4. КБ Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136

5. КБ Холиков. Неизбежность новой методологии музыкальной педагогике. *Science and Education* 4 (1), 529-535
6. КБ Холиков. Характеристика психологического анализа музыкальной формы, измерение ракурса музыкального мозга. *Science and Education* 4 (7), 214-222
7. КБ Холиков. Локально одномерные размеры, основа динамично развитого произведения музыки. *Science and Education* 3 (11), 1007-1014
8. КБ Холиков. Задачи хора для вырождающегося нагруженного управления косвенного, противоположного и параллельно-двигающегося голоса. *Scientific progress* 2 (3), 690-696
9. КБ Холиков. Прослушка классической музыки и воздействия аксонов к нервной системе психологического и образовательного процесса. *Science and Education* 4 (7), 142-153
10. КБ Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. *Science and Education* 4 (7), 378-383
11. КБ Холиков. Магнитные свойства тяготение к человеку многоголосного произведения музыке. *Scientific progress* 2 (3), 728-733
12. КБ Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. *Science and Education* 5 (11), 137-142
13. КБ Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. *Science and Education* 5 (11), 143-149
14. КБ Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. *Science and Education* 5 (11), 150-157
15. КБ Холиков. Психика музыкальной культуры и связь функции головного мозга в музыкальном искусстве. *Science and Education* 4 (7), 260-268
16. КБ Холиков. Перенос энергии основного голоса к другим голосам многоголосной музыки. *Science and Education* 3 (12), 607-612
17. КБ Холиков. Дифференцированное обучение студентов на занятиях гармонии и анализа музыкальных произведений. *Scientific progress* 2 (3), 1038-1043
18. КБ Холиков. Модели информационного влияния на музыку управления и противоборства. *Science and Education* 4 (7), 396-401
19. КБ Холиков. Характер музыки и результат смысловое содержание произведения. *Scientific progress* 2 (4), 563-569
20. КБ Холиков. Абстракция в представлении музыкально психологического нейровизуализации человека. *Science and Education* 4 (7), 252-259

21. КБ Холиков. Внимания музыканта и узкое место захвата подавление повторения, сходство многовоксельного паттерна. *Science and Education* 4 (7), 182-188
22. КБ Холиков. Защитный уровень мозга при загрузке тренировочных занятиях и музыкального моделирование реальных произведениях. *Science and Education* 4 (7), 269-276
23. КБ Холиков. Элементы музыкальной логики, фундамент музыкального построения. *Science and Education* 3 (1), 578-583
24. КБ Холиков. Основные концепции, проблемы и методы как теории и гармония в деятельности учителя музыкальной культуры в школе. *Science and Education* 3 (1), 663-670
25. КБ Холиков. Музыкальная модель, эффективный численный ритм и программный комплекс для концентрации вокального пения. *Science and Education* 3 (1), 546-552
26. КБ Холиков. Содержание урока музыки в общеобразовательном школе. *Scientific progress* 2 (3), 1052-1059
27. КБ Холиков. Музыка и психология человека. *Вестник интегративной психологии*, 440-443 2 (1), 440-443
28. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129
29. КБ Холиков. Фокус внимания и влияние коры височной доли в разучивании музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 304-311
30. КБ Холиков. Особенность взаимосвязанности между преподавателем и учащимся ракурса музыки в различных образовательных учреждениях: детском саду, школе, вузе. *Science and Education* 4 (2), 1055-1062